

Personalia

Hans Lind

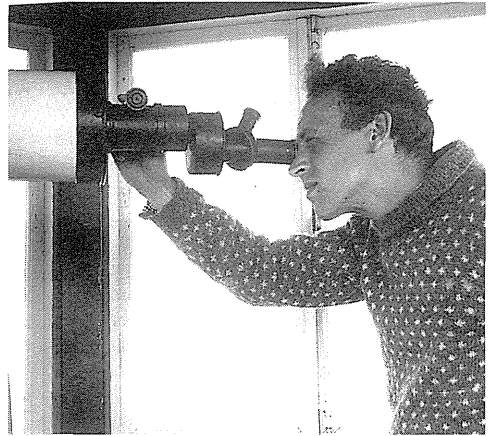
10. marts 1929 – 26. juli 1991

Hans Lind blev cand. mag. med hovedfag i zoologi ved Københavns Universitet i 1954. Herefter var han i det meste af 50'erne beskæftiget på fuglereservatet Tipperne i Ringkøbing fjord, 1954-56 som videnskabelig assistent ved Naturfredningsrådet og 1956-59 som stipendiat via Statens alm. Videnskabsfond. I foråret 1959 financerede et Humboldt-stipendium et studieophold på Max-Planck Institut für Verhaltensphysiologie i Seewiesen hos Konrad Lorenz. 1959-60 havde han desuden et stipendium fra Carlsbergfondet. I 1960 blev han ansat ved Zoologisk Laboratorium (nu Institut for Populationsbiologi), Københavns Universitet (KU), hvor han virkede indtil sin død, først som amanuensis, siden som afdelingsleder og lektor.

Interessen for fugle startede tidligt, og allerede i 1943 meldte han sig ind i DOF. Hans berøring med DOF blev dog aldrig særlig stor. I felten holdt han af at gå alene, fordi hans fugleinteresser var svære at tilfredsstille på ekskursioner med mange deltagere. Han interesserede sig for fugles adfærd, og det blev som etolog, at han kom til at præge udviklingen indenfor dansk zoologi. Efter ansættelsen ved KU blev han involveret i så mange andre gøremål, at det blev svært at få tid til foreningsarbejde. Men det var hans interesse for fugle, som ledte ham ind på hans professionelle løbebane, og det var fuglene som blev hans primære studieobjekt.

Han startede omkring hjemegnen ved Randers og i Københavnske parker med studier af Solsortens territorial- og kampadfærd. Arbejdet blev brugt til en speciale-rapport ved KU, og blev senere publiceret i DOFT. Under studiet var han også observatør et enkelt år (1951) på Tipperne. Opholdet her gav ham åbenbart smag for Tippernes åbne vidder og fantastiske fugleliv, for det var strandengfuglenes biologi og adfærd, som han brugte de næste 6 år på at udforske. Det meste arbejde blev udført på Tipperne, hvor han 1954-58 samtidigt fungerede som observatør. Observatørarbejdet resulterede bl.a. i nogle artikler om trækket til og fra Tipperne for forskellige gåsarter og Gravand.

Hovedparten af hans forskningsindsats kom til at ligge indenfor etologi, læren om dyrs adfærd. Inspirationen kom nok især fra Konrad Lorenz' sammenlignende studier af ænders kurtiseringsadfærd i Østrig og Tyskland, samt Niko Tinbergens tilsvarende studier af mågefugles kamp- og kurtiseringsadfærd i Holland. De havde udviklet nye metoder til udforskning af dyrsignalers motivation, funktion og oprindelse. Hans Lind bidrog med analyser af kurtiserings- og parringsspillet hos Hvinanden, som hvert forår opholdt sig en tid i fjorden ud for Tipperne. Observationerne på Tipperne blev sup-

pleret med nærobervationer i Københavns Zoo, hvor han også studerede den tilsvarende adfærd hos Rødhovedet And. Rødhovedet And var endvidere hovedemnet for nogle studier, som senere (foråret 1959) blev udført under opholdet i Seewiesen. Som et af de væsentligste resultater af andestudierne fremsatte han teorien om de såkaldte "transitional acts" eller overgangshandlinger, som optræder indbygget i flere forskellige adfærdsformer. Teorien fik stor betydning for forståelsen af styringen og udviklingen af forskellige adfærdsformer. Den blev publiceret selvstændigt i en artikel, som blev hans mest citerede afhandling.

Ternernes adfærd havde også hans bevågenhed. På Tipperne nåede han således at udføre et grundigt studium af Sandternens adfærd, medens denne art endnu yngede nogenlunde talrigt, og han lavede sammenlignende undersøgelser over terners territorialitet, kolonidannelse og kollektive opflyvninger. En afhandling, hvori Sand- og Splitternes adfærd sammenlignedes, belønnes med en guldmedalje fra Københavns Universitet i 1959.

Blandt vadefuglene lagde han ud med et studium af Vibens territorialitet om efteråret, og fortsatte med studier af Strandskadens ugefodring. Han udførte bl.a. feltforsøg, hvor strandskadeunger blev præsenteret for forskellige kunstige næb, og fandt på den måde frem til de nøglestimuli, som udløser ungerne hakkesvar. Forsøgene fulgtes senere op af laboratorieforsøg med kunstigt udrugede unger. Hans mest omfattende vadefuglearbejde bestod i en analyse af den Store Kobbersneppes yngleadfærd. Hele spektret fra territorieetablering og -proklamering til kurtiserings-, rede- og antiprædatoradfærd blev studeret og analyseret med hensyn til motivationelle forhold, funktion og evolution. For første gang blev der udført en grundig analyse af en fugls sangflugt, og arbejdet bidrog på fornem vis til vor viden om, hvordan adfærdsskævnser styres af en kombination af indre tendenser og ydre stimuli. Kobbersneppearbejdet gav ham doktorgraden i 1961. Disputatsen er i dag en klassiker indenfor udforskningen af vadefuglenes adfærd.

Hans ansættelse ved Zoologisk Laboratorium i 1960 blev afslutningen på det frie liv på Tipperne. Som universitetslærer blev det i praksis umuligt for ham at opholde sig på Tipperne i længere tid ad gangen i fuglenes yngleperiode. Han blev ganske vist ved med at udgive artikler om Tipperfuglenes adfærd op igennem 60'erne, men de var alle baseret på materiale indsamlet i 50'erne. Han bevarede dog en vis tilknytning til Tipperne i mange år frem, i 1962-66 via sit arbejde som sekretær i Naturfredningsrådet, i 1966-71 som medlem af dets reservatudvalg, og senere via de studerende han sendte derover. Selv slap han heller ikke helt fuglene. I ferierne blev der stadigvæk lejlighed til at studere strandengsfugles adfærd, hvilket bl.a. resulterede i en afhandling om Knopsvanens rotationspil.

Som ekspert i strandengfugles adfærd kom han i 1969 ind i Den Danske Fuglekollisionskomité under det daværende luftfartsdirektorat. Den stigende lufttrafik havde affødt problemer med kollisioner imellem fugle og flyvemaskiner. Komiteens opgave bestod i at rådgive om foranstaltninger til nedsættelse af risikoen for sådanne sammenstød. Hans Lind kom mest til at beskæftige sig med Københavns lufthavn, hvor han virkede som konsulent i mere end 20 år. I Kastrup var det største problem Sølvmågerne, som yngede i store mængder på Saltholm og en overgang fouragerede på en stor åben losseplads på Amager. Hans Lind blev ekspert i at identificere rester af fugle, som var stødt sammen med fly, og han udnyttede sin store viden om fugles adfærd til at rådgive om bekæmpelsen af Sølvmåger på Saltholm, akustisk bortskramning koblet med bortskydning, samt plantedækkets art og højde på arealerne omkring og mellem start- og landingsbaner. Arbejdet resulterede i adskillige afhandlinger og rapporter, og meget blev fremlagt på møder i Bird Strike Committee Europe (BSCE), som han var blevet medlem af i 1973.

På Zoologisk Laboratorium underviste han i zoologi, og i etologi, som bl.a. takket være hans store indsats blev indført som fast kursus- og eksamensfag ved zoologistudiet i 1969. Faget blev og er stadig meget populært blandt de studerende, og relativt mange valgte det som specialefag, ofte med Hans Lind som vejleder. Hans evner som formidler af etologisk og ornitologisk viden afspejles også i hans indsats som oversætter, anmelder, forfatter og bidragyder til diverse fagbøger og samleværker. F.eks. bidrog han med kapitler i *Jeg ser på fugle, Nordens fugle i farver* og *Danmarks natur*. Han skrev populærvidenskabelige artikler om forskellige arters adfærd, og han skrev *Fugles adfærd*, der som den eneste bog på dansk giver en samlet fremstilling af emnet. Den er stadig god at blive inspireret af. Han redigerede desuden *Bogen om dyrepsykologi* og bidrog selv med flere afsnit hertil.

På Zoologisk Laboratorium begyndte han at arbejde med adfærdsskvenser hos vinbjergsneglen. Hans faglige bredde indenfor etologien var efterhånden blevet meget stor, og han var blevet internationalt kendt. I 1977-84 var han således medlem af International Ethological Committee, og fra 1981 til sin død sad han som medlem af redaktionskomiteen for et af flagskibene blandt etologiske fagtidsskrifter, *Zeitschrift für Tierpsychologie* (nu

Ethology). Hans viden blev også udnyttet i Tilsynsrådet for Zoologiske Haver, som blev nedsat af kulturministeriet efter vedtagelsen af den nye Zoolov i 1977. Hans Lind blev medlem af tilsynsrådet straks fra starten og fungerede som formand fra 1987 og frem til sin død. Tilsynsrådet holder øje med, at de zoologiske haver lever op til lovens intentioner om dyre- og publikumsvenlige anlæg, og rådgiver på dette felt. Her stod han for en meget progressiv linie, og det lykkedes ham i vid udstrækning at vinde gehør for etologiske synspunkter. Takket være bl.a. hans indsats er de fleste større zoologiske haver og dyreparker i dag moderne, velfungerende institutioner med en eller flere zoologer/etologer ansat til at medvirke ved rådgivning og planlægning.

I 1977 nedsatte Københavns Universitet et udvalg, som skulle administrere Strødamlaboratoriet ved Hillerød og det tilstødende ca 160 ha store løvskovsreservat, som bl.a. rummer en varieret og spændende fuglefauna med et betydeligt indslag af hulrugende arter. Hans Lind blev fra starten medlem af Strødamudvalget og fungerede fra 1983 og frem til sin død som formand herfor. Reservatet er lukket for offentligheden, så der er gode muligheder for at foretage uforstyrrede observationer. Hans Lind så straks dette og benyttede lejligheden til at "vende tilbage til naturen". I reservatet gennemførte han bl.a. nogle meget grundige eksperimentelle undersøgelser af farvemærkede vinbjergsnegles vandringer til og fra overvintringsstederne. Desuden begyndte han atter at studere fugle, nu sangen hos Musvit og Solsort, og han var med til at opbygge en moderne bioakustisk afdeling i Strødamlaboratoriet. Synd blot at han ikke nåede mere indenfor dette lovende forskningsfelt; men arbejdet i Strødamudvalget beslaglagde en stor del af hans tid med administration, og han var heller ikke bange for at tage fat rent fysisk, når der skulle ryddes ud blandt den lokale pest, bjørnekloen.

Hans Lind blev betroet mange vigtige hverv, og han sparede ikke sig selv. Det måtte selvfølgelig være anstrengende, og af og til kunne opgaverne give bekymringer, som kun få vidste at han nærede. De kunne nemlig ikke spores i det daglige. Han var tværtimod den muntre type. "Dagens Hans" bestod i en vending, som han havde grebet i luften og omformet på vittig vis. Det aristokratiske udseende og den ranke holdning dækkede over en beskeden natur, som gjorde, at han ikke gerne førte sig frem i den offentlige debat. Det betød dog ikke, at han ikke engagerede sig i samfundsrelevante emner, tværtimod! Men han foretrak at arbejde bag kulisserne, hvor hans fagligt korrekte synspunkter havde stor gennemslagskraft. Hans usædvanlige venlighed og omgængelighed bevirkede, at kolleger og studerende ofte kom til ham for at drøfte deres problemer med ham, og han var altid parat til at øse af sine, tilsyneladende, ubegrænsede ressourcer. Savnet af ham føles derfor meget stærkt. Med hans alt for tidlige død har dansk etologi mistet sin grand old man, og vi er mange, som har mistet en god ven.

Torben Dabelsteen